

Γαλάτεια Σαράντη (1920-2009)

Το κάστρο (διήγημα)

Γνωρίστηκαν σ' ένα φιλικό σπίτι. Αυτός ήταν από καιρό έφορος αρχαιοτήτων στη μικρή τους πόλη κι εκείνη ένα κορίτσι της επαρχίας που όνειρευόταν ταξίδια σε μακρινές θάλασσες.

Πρόσεξε τὰ σκοτεινά της μάτια και την έπλησίασε. Μίλησαν λίγο γι' άσήμαντα πράγματα κι όταν χωρίστηκαν της είπε:

—Άν δέ σās γνώριζα θά έμενα με την έντύπωση πώς δέν έχει όμορφα κορίτσια στην πόλη σας!

Σήκωσε τους ώμους της κι απάντησε κοροϊδευτικά:

—Κι έγω άν δέ σās γνώριζα δέ θά μάθαινα ποτέ ότι ή πόλη μας έχει μουσεϊό!

Γέλασε με την καρδιά του.

—Στ' αλήθεια δέν τò ξέρατε;

—Όχι, δέν τò ήξερα...

—Τότε πρέπει νά ρθήτε μιὰ μέρα νά δήτε τί όμορφα πράγματα έχει.

—Ναί, θά έρθω, κάποτε θά έρθω, έκαμε αυτή...

Μα δέν πήγε.

Έπειτα από καιρό ξανάσμιξαν τυχαία σε κάποιο φτωχό σοκάκι. Ήταν άνοιξη. Ο ήλιος και τò πράσινο κατάφεραν νά κρύβουν την άσκήμια τών μικρών σπιτιών, τὰ βρώμικα παιδιά που παίζανε στο δρόμο, τὰ σκουπίδια που ήσαν μαζεμένα στις γωνιές...

—Η φιλανθρωπία σās έφερε έδω πάνω; ρώτησε αυτός με έλαφρά ειρωνεία.

—Όχι, του άποκρίθηκε άπλά, κάνω τόν περίπατό μου.

—Ξέρω πώς ό περίπατος τών κοριτσιών στις επαρχίες, γίνεται στην πλατεία που παίζουν τὰ μεγάφωνα...

Κοκκίνισε αυτή μα δέ σταμάτησε στο πείραγμά του.

—Κι ἐσεῖς, τὸν ρώτησε, τί γυρεύετε ἐδῶ πέρα;

—Πάω στὸ κάστρο γιὰ τὴ δύση, εἶπε καὶ τὴν κοίταξε περιέργα. Ἐλάτε μαζί μου ἂν θέλετε. Θὰ εἶναι ὥραϊο νὰ δῶ τὶς κόκκινες ἀνταύγειες τοῦ ἥλιου νὰ φωτίζουν τὰ μαῦρα σας μάτια...

—Πᾶμε, εἶπε σιγὰ καὶ προχώρησαν στὸ δρομάκι ποὺ ἀνηφόριζε πρὸς τὸ βενετσιάνικο κάστρο.

Τὰ μισογκρεμισμένα του τείχη στεφάνωναν τὴν πολιτεία ποὺ ἀπλωνόταν νωχελικὰ στὰ πόδια του.

—Ἐχετε ξανάρθει ἐδῶ μέσα; τὴ ρώτησε καθὼς μπαῖναν ἀπὸ τὸ θολωτὸ του πορτόνι.

—Ὅχι, ποτέ!

Μεῖναν γιὰ λίγο σιωπηλοί.

Ἐπειτα αὐτὸς τῆς μίλησε γιὰ πράγματα περασμένα. Τῆς εἶπε ἡμερομηνίες, ὀνόματα, τῆς μίλησε γιὰ πρόσωπα ποὺ ζῆσαν καὶ ἀγωνίστηκαν καὶ θάφτηκαν σ' αὐτὰ τὰ χῶματα. Προσπάθησε νὰ τῆς ἐξηγήσει τὴ θέση ποὺ εἶχαν οἱ πολεμίστρες, τὰ παρατηρητήρια, τὸ πῶς γινόταν μιὰ πολύχρονη πολιορκία.

Μιλοῦσε ὁμορφα, μὲ πλατιῆς χειρονομίες. Εἶχε ξεχαστεῖ καὶ νόμιζε πῶς ἔβλεπε μπρὸς του τοὺς παλιοὺς ἱππότες νὰ κοιτᾶν ἀγριεμένοι τὰ κουρσάρικα καράβια ποὺ μπαῖναν ἀργὰ στὸν κόλπο... Ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος ἦταν νὰ μὴν τελειώσει τὸ νερό. Εἶχαν βέβαια αὐτὴ τὴ στέρνα, μὰ ὁ ἥλιος ἔκαιγε. Τὰ ἰδρωμένα, τὰ σκονισμένα κορμιὰ ζήταγαν νερό. Τὰ στόματα ἔφρυζαν, ἔπηζε τὸ σάλιο. Διψοῦσαν. Νερό... Νερό... Καὶ τὸ κάστρο δὲν ἔπρεπε νὰ πέσει!

Τὸ κορίτσι τὸν ἄκουγε κοιτώντας τὴ θάλασσα. Ἐπειτα σηκώθηκε καὶ προχώρησε ἀργὰ στὴ δεξιὰ πλευρὰ τῆς δεξαμενῆς, ποὺ βρισκόταν στὴ μέση τοῦ χώρου.

—Ποῦ πᾶτε; τὴ ρώτησε κόβοντας τὴ διηγησὴ του.

Δὲν τοῦ ἔδωσε ἀπάντηση.

—Προσέχετε, τῆς φώναξε. Εἶναι μιὰ ὑπόγεια στοά. Κρύβαν τὰ πολεμοφόδιά τους καὶ τὰ τρόφιμά τους... Τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι στέρεο. Προσέχετε...

Τὴν εἶδε ποὺ ἔσκυβε καὶ χάρηκε τὴν ὁμορφη καμπύλη τοῦ κορμιοῦ της. Σὲ λίγο τὸν πλησίασε πάλι. Στὰ χέρια της κρατοῦσε μιὰ παπαρούνα, μιὰ φλογάτη μισανοιγμένη παπαρούνα.

—Εἶναι ἡ πρώτη πού βλέπω ἐφέτος, τοῦ εἶπε καί τὰ μάτια τῆς εἶχαν φῶς. Θά τὴν φυλάξω συνέχισε, γιὰ νὰ θυμᾶμαι τὸν περίπατό μας. Γιὰ νὰ θυμᾶμαι τοὺς ἱππότες τοῦ παλιοῦ καιροῦ πού διψοῦσαν, πού ὄνειρευόνταν στέρνες μὲ δροσερὸ νερὸ κι ὅμως πολεμοῦσαν ὥς τὴν τελευταία τοὺς ὥρα γιατί πίστευαν πῶς τὸ κάστρο δὲν ἔπρεπε νὰ πέσει...

Κάθισαν σ' ἓνα ντουβάρι κοιτάζοντας τὴν πολιτεία, τὴ θάλασσα, τὸν ἥλιο. Πίσω τοὺς ἦταν γκρεμισμένα τείχη καὶ ὁ μισοσβησμένος βενετσιάνικος θυρεός.

—Σᾶς περίμενα στὸ μουσεῖο μὰ δὲν ἦρθατε, εἶπε αὐτός.

—Γιὰ νὰ δῶ τὰ σπασμένα ἀγάλματα, τὶς ἐπιτύμβιες πλάκες, τὰ ραγισμένα βάζα, τὰ πράγματα δηλαδή πού ἔχει ἀγκαλιάσει ὁ θάνατος; τὸν ρώτησε. Ἐγὼ ἀγαπῶ τὴ ζωὴ καὶ μόνον αὐτή... Θὰ ἤθελα νὰ δῶ κάτι πιὸ ζωντανό...

—Μὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι ζωντανά, καὶ εἶναι ζωντανὰ γιατί εἶναι ὁμορφα, ἔκαμε ὁ νέος ἀρχαιολόγος ὑπερασπίζοντας τὰ πράγματα τοῦ κόσμου του. Ὅτι ἀγγίζει ἡ ὁμορφιὰ δὲν πεθαίνει ποτέ! Κούνησε τὸ κεφάλι τῆς δύσπιστα.

—Μοῦ δίνετε τὴν ἐντύπωση πῶς ἔχετε γυρισμένο τὸ βλέμμα σας πάντα πρὸς τὰ πίσω. Σᾶς τρομάζει λοιπὸν τόσο πολὺ τὸ παρὸν, τὸ μέλλον;

Αὐτὸς χαμογέλασε περίεργα.

—Πόσων χρόνων εἴσαστε; τὴ ρώτησε.

—Εἴκοσι!

—Εἴκοσι! Ξανάπε αὐτὸς μὲ κάποια πίκρα. Εὐχομαι νὰ μὴ σᾶς ἀναγκάσει ποτέ ἡ ζωὴ νὰ γυρίσετε τὸ κεφάλι σας, τὸ βλέμμα σας πρὸς τὰ πίσω...

Ἐγινε σιωπὴ. Ἐπειτα συνέχισε αὐτός:

—Ἐλᾶτε ὅμως στὸ μουσεῖο. Θὰ βρῶ κάτι νὰ σᾶς δείξω πού νὰ μιλήσει στὴ δική σας διάθεση. Θὰ δοῦμε μαζὶ τὰ κύπελλα πού πίναν οἱ πρόγονοί μας κρασί στὰ συμπόσια. Φοροῦσαν στεφάνια ἀπὸ τριαντάφυλλα καὶ συζητοῦσαν γιὰ τὸν ἔρωτα...

Τὸν ἄκουγε παίζοντας μὲ τὸ λεπτὸ μίσχο τῆς παπαρούνας.

—Θὰ σᾶς δείξω ἀκόμη τὰ κοσμήματα μιᾶς παλιᾶς ἀρχόντισσας πού πρέπει νὰ ἔζησε τρεῖς χιλιάδες χρόνια πρὶν ἀπὸ μᾶς. Ἐνα κολιε ἀπὸ θαμπὲς χάντρες, ἓνα δαχτυλίδι, ἀγκράφες, πόρπες καὶ ἄλλα... Ποιὸς ξέρει πόσα δάκρυα θὰ εἶχε χύσει ὥς νὰ καταφέρει νὰ τ' ἀποχτήσῃ ἢ πόσα ψέμματα θὰ εἶχε πεῖ...

—Ἡ πόσον ἔρωτα θὰ εἶχε ἐμπνεύσει, εἶπε αὐτὴ ἀργά.

—Θὰ τ' ἀγαποῦσε πολὺ ἡ νεκρὴ ὅπως ὅλες οἱ γυναῖκες ἀγαποῦν ὅ,τι τὶς δείχνει ὠραιότερες. Τῆς τὰ ἔβαλαν στὸν τάφο της μαζί με ἀρώματα καὶ ἄλλα ἀφιερώματα γιὰ νὰ τὴ συντροφεύουν...

—Κολιέ, ἀρώματα, ἀγκράφες! Τίποτα λοιπὸν δὲν ἔχει ἀλλάξει, ψιθύρισε τὸ κορίτσι. Ὁ κόσμος εἶναι ἀπελπιστικὰ ἴδιος!

Γύρισε καὶ τὴν κοίταξε ξαφνιασμένος ἀπὸ τὴν ἀλήθεια τῆς κουβέντας της. Μιὰ ἀνατριχίλα σκορπίστηκε παντοῦ. Ἕνα σύννεφο ἔκρυψε τὸν ἥλιο.

—Ἀνθίζαν καὶ τότε παπαροῦνες; ρώτησε αὐτή.

Εἶπε πάλι μηχανικὰ τὰ λόγια της:

—Ὁ κόσμος εἶναι ἀπελπιστικὰ ἴδιος. Πάντα ἀνθίζουν παπαροῦνες!

Ἡ δύση ἦταν χλωμή, δίχως κόκκινες ἀνταύγειες. Σηκώθηκαν νὰ φύγουν.

—Πότε θὰ ξανάρθουμε; τὴ ρώτησε.

—Δὲ θὰ ξανάρθουμε, ἔκαμε λυπημένα.

Κράτησε τὸ χέρι της μέσα στὰ δικά του.

—Γιατί... γιατί;

Ἀργησε λίγο ν' ἀπαντήσει.

—Οἱ ἱππότες διψοῦσαν, εἶπε τέλος, μὰ τὸ κάστρο δὲν ἔπρεπε νὰ πέσει!

Ἔτσι χωρίστηκαν καὶ οὔτε πού εἰδώθηκαν ἄλλη φορὰ. Αὐτὸς ἔφυγε γι' ἄλλη θέση κι ἐκεῖνη παντρεύτηκε μὲ ἕναν ἔμπορο πού δὲ λάθευε ποτὲ στοὺς λογαριασμούς του.

Πέρασαν χρόνια. Ἦρθε ὁ πόλεμος. Σκότωσε ἀνθρώπους, γκρέμισε πολλά. Τὸ παλιὸ ὅμως βενετσιάνικο κάστρο δὲν ἔπαθε τίποτα.

Κάποτε ἀνέβηκε ἐκεῖ ἀπάνω μὲ τὸ γιό της γιὰ περίπατο. Ἦταν ἕνα παιδὶ εὐαίσθητο πού πίστευε στὰ παραμύθια καὶ εἶχε ἀπὸ τότε τὰ μάτια τοῦ στραμμένα πρὸς τὰ πίσω.

—Μητέρα, τῆς εἶπε ἐκστατικό, εἶναι τόσο ὠραῖα ἐδῶ πάνω!

Ναί, ἦταν ὠραῖα, ἔχανε κανεὶς τὴν αἴσθηση τοῦ χρόνου!

Ἄφησε τὸ παιδὶ νὰ τριγυρίζει καὶ νὰ ζήσει γιὰ λίγο τὸ ξαναγύρισμα τῆς παλιᾶς ἐποχῆς μὲ τοὺς ἱππότες καὶ τὰ κουρσάρικα καράβια κι αὐτὴ κάθισε στὸ ἴδιο μέρος πού εἶχε καθίσει μὲ τὸ νέο ἀρχαιολόγο ὅταν ἦταν εἴκοσι χρονῶ.

Συλλογίστηκε τὴν εὐχὴ ποὺ τῆς εἶχε δώσει κι ἀναστέναξε. «Ποτὲ νὰ μὴ σᾶς ἀναγκάσει ἡ ζωὴ νὰ γυρίσετε τὸ βλέμμα σας πίσω!» Θυμήθηκε τὶς κουβέντες του, τὶς κινήσεις του, τοὺς ἐνθουσιασμούς του, τὰ κοσμήματα τῆς παλιᾶς ἀρχόντισσας καὶ τὰ κύπελλα ποὺ ἔπιναν οἱ πρόγονοι κρασί, μιλώντας γιὰ τὸν ἔρωτα... Μὰ πιὸ πολὺ στάθηκε στὴ μνήμη τῆς μισοανοιγμένης παπαρούνας ποὺ εἶχε κόψει μόνη της, τότε στὸ μοναδικό τοὺς περίπατο.

Εἶδε τὴ ζωὴ της ὅμοια μὲ τὸ χέρσο τόπο ποὺ τὸν ἔφραζαν τὰ τεῖχη, χρόνια τώρα, δίχως νὰ θέλουν νὰ γκρεμιστοῦν, δίχως νὰ πρέπει νὰ γκρεμιστοῦν, καὶ ρωτήθηκε: «Ἄφοῦ διφούσανε τόσο πολὺ γιατί κρατοῦσαν οἱ ἱππότες; Γιατί... Γιατί;»

Μὰ δὲ βρῆκε ἀπάντηση.

Σὲ λίγο ὁ ἥλιος ἔδυσε μὲ πολλὴ μεγαλοπρέπεια. Οὔτε ἓνα σύννεφο δὲ χλώμιανε τὴ δόξα του. Σὰν πυρακτωμένος δίσκος ἔσβησε τὴ λαύρα του στὴ θάλασσα.

Μὰ τώρα κανεὶς δὲν ἦτανε κοντά της νὰ δεῖ τὶς κόκκινες ἀνταύγειες του νὰ φωτίζουν τὰ μαῦρα της μάτια!